

Διεθνείς Ταξινομήσεις Πανεπιστημίων: Προκλήσεις και Διακυβεύματα

Γιώργος Σταμέλος
Πανεπιστήμιο Πατρών

Μικρή ιστορία

- αρχές 20^{ου} αιώνα, Ηνωμένο Βασίλειο
  - πολύ μικρό ενδιαφέρον!
- 1983, ΗΠΑ
  - για μαθητές λυκείων και τους γονείς τους
- 1993, Ηνωμένο Βασίλειο
  - μεγάλη επιτυχία!
- 2003, Κίνα, λίστα Σανγκάης
  - απάντηση (;) ενός κινέζικου εργαστηρίου στη δήλωση πολιτικής της Κίνας του 1998 (;)
    - ✓ Χιουμοριστική/κριτική ή εφαρμοσμένη πολιτική (;)
- 2004, ΗΠΑ, THE
  - απάντηση των ΗΠΑ στην απρόσμενα μεγάλη δημοσιότητα της κινέζικης λίστας
  - στο διά ταύτα:
    - ✓ οι ταξινομήσεις υποκρύπτουν διεθνείς ανταγωνισμούς μεγάλων δυνάμεων!

Από τις αρχές στο
τέλος του 20^{ου}
αιώνα: τί αλλάζει;

- Διεύρυνση της πρόσβασης
  - Μαζικοποίηση που ήθελε να είναι εκδημοκρατισμός
  - Διά βίου μάθηση
  - Κόστος λειτουργίας
  - Σύνδεση με την αγορά εργασίας
  - Σύνδεση με την έρευνα, δηλαδή με επενδύσεις
-

Οι κύριοι ενδιαφερόμενοι

- Γονείς
  - Άμεσα ενδιαφερόμενοι (φοιτητές)
  - Πανεπιστημιακοί - Ερευνητές
  - Κυβερνήσεις
  - Φορείς χρηματοδότησης
-

Γιατί ενδιαφέρονται οι ενδιαφερόμενοι;

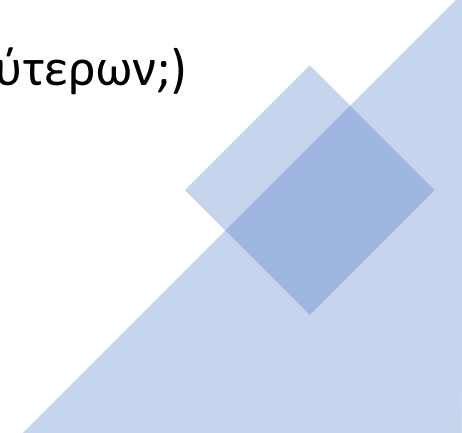
- Ανάγκη για άμεση, απλή και κατανοητή πληροφόρηση!
- Στόχος η επιλογή
  - ✓ Φοιτητών διαφορετικών επιπέδων
  - ✓ Ανθρώπινου δυναμικού (ερευνητών, διδασκόντων, εργαζομένων)
  - ✓ Η επιλογή ως έκφρασης επένδυσης κεφαλαίων
    - Η επένδυση (έλξη) κεφαλαίων ως ιδρυματική αλλά και επίσημη πολιτική
- Τελικά, ως παγκοσμιοποιημένη προσπάθεια επίδρασης (πολιτικής, οικονομικής, στρατιωτικής, πολιτισμικής)

Τί προσπαθεί να κάνει μια ταξινόμηση;

- Κρίση για την αξία ενός ιδρύματος
  - πώς;
    - ✓ μέσω μικρού αριθμού κριτηρίων
      - Γιατί μικρό αριθμό;
        - Για να διαβάζεται εύκολα και γρήγορα από μη ειδικούς
- Σύγκριση μεταξύ ιδρυμάτων
- Τελικός στόχος
  - η δημιουργία «παγκόσμιων» ιδρυμάτων

Τα χαρακτηριστικά των «παγκόσμιων» πανεπιστημίων

- Δημοσιεύουν αποτελέσματα έρευνας παγκόσμιας επιρροής που διεξάγονται σε επίπεδο πέραν του εθνικού
  - Συνεργάζονται με διεθνείς/πολύ-εθνικές επιχειρήσεις/εταιρείες
  - Προσφέρουν προγράμματα σπουδών από το πτυχίο ως το διδακτορικό (συνήθως στα αγγλικά)
  - Ανταγωνίζονται σε παγκόσμιο επίπεδο για την προσέγγιση παγκόσμιων/διεθνών φοιτητών (των καλύτερων;) και φερέλπιδων επιστημόνων/ερευνητών (των καλύτερων;)
-

Ποια είναι τα «παγκόσμια» πανεπιστήμια;

- Παλιά (συνήθως άνω των 200 ετών)
- Πολυπληθή
  - ✓ πάνω από 25.000 φοιτητές
  - ✓ πάνω από 2.500 διδάσκοντες
- Με προϋπολογισμό πάνω από 2δισ δολάρια
- Με εξωτερικές χρηματοδοτήσεις και δωρεές πάνω από 1δισ δολάρια

Οι βασικές διεθνείς ταξινομήσεις

- « Academic Ranking of World Universities » (ARWU) (University Jiao Tong de Shanghai), 2003
- « Webometrics » (Conseil supérieur de la recherche scientifique, Espagne), 2003
- « World University Rankings » (Times Higher Education/Quacquarelli Symonds), 2004–2009
- « Performance Ranking of Scientific Papers for Research Universities » (HEEACT), 2007
- « Leiden Ranking » (Centre d'étude des sciences et des technologies, Université de Leiden), 2008
- « World's Best Colleges and Universities » (US News & World Report), 2008
- « SCImago Institutions Rankings », 2009
- « Global University Rankings », RatER (Rating of Educational Resources, Russie), 2009
- « Top University Rankings » (Quacquarelli Symonds), 2010
- « World University Ranking » (Times Higher Education/Thomson Reuters [THE-TR]), 2010
- « U-Multirank » (Commission européenne), 2011
- « Universitas 21 » (U21 Ranking of Higher Education Systems)

Ερωτήματα επί των εργαλείων

- Ποιες μεθοδολογικές θεωρήσεις;
  - Ποια τα πλεονεκτήματά τους;
  - Ποια τα όρια/παγίδες τους;
  - Ποια συμπληρωματικά εργαλεία;
  - Με ποιόν τρόπο οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να κερδίσουν;
-

1. Μεθοδολογικές θεωρήσεις

- 1^{ης} γενιάς εργαλεία
  - ✓ Εστίαση στην έρευνα
  - ✓ Μικρός αριθμός κριτηρίων
  - ✓ Συνεχής αλλαγή κριτηρίων-εξέλιξη κριτηρίων
  - ✓ Ανάγκη για μεγαλύτερη και συστηματικότερη περιγραφή των κριτηρίων
- 2^{ης} γενιάς εργαλεία (από το 2010 και μετά)
  - ✓ Διαφοροποίηση των κριτηρίων προσπάθεια ενσωμάτωσης της διδασκαλίας και της κοινωνικής ευθύνης
- 3^{ης} γενιάς εργαλεία
  - ✓ Προσπάθεια ένταξης μεγαλύτερης νοημοσύνης, παραμέτρων και ευελιξίας (U-Multirank, AHELO)

2. Πλεονεκτήματα

- Σε επίπεδο ιδρύματος
  - ✓ Ανάδειξη και βελτίωση του έργου του ιδρύματος
  - ✓ Ανάδειξη των καινοτομικών δράσεων του ιδρύματος
  - ✓ Διαφάνεια και λογοδοσία
  - ✓ Συγκεκριμενοποίηση ή επαναδιατύπωση στόχων
  - ✓ Συγκρότηση του στρατηγικού σχεδιασμού του ιδρύματος
- Σε επίπεδο κεντρικής εξουσίας
  - ✓ Υποστηρικτικές των μεταρρυθμίσεων (νομιμοποίηση)
  - ✓ Προσπάθεια ανάδειξης εθνικών πρωταθλητών (αριστεία)
  - ✓ Εθνική πολιτική έλξης φοιτητών, ερευνητών και κεφαλαίων
  - ✓ Γεω-πολιτική στρατηγική

3. Μειονεκτήματα

- Ως προς τη συγκρότηση των ταξινομήσεων
  - ✓ Ειδικά οι 1^{ης} γενιάς ταξινομήσεις είναι ιδιαίτερα μονόπλευρες, αποσπασματικές και με αβέβαια/θολά κριτήρια
- Ως προς την πανεπιστημιακή διοίκηση
  - ✓ Η περιθωριοποίηση της σημασίας της διδασκαλίας
  - ✓ Η περιθωριοποίηση της κοινωνικής ευθύνης
  - ✓ Η ελαχιστοποίηση του ενδιαφέροντος για τις περιφερειακές και τοπικές ιδιαιτερότητες
  - ✓ Ο μονόπλευρος προσανατολισμός προς την έρευνα
  - ✓ Το κινήγι της βελτίωσης της θέσης ως αυτοσκοπός
  - ✓ Η ώθηση στο μαγείρεμα των στοιχείων για τη βελτίωση της θέσης

4. Τι πρέπει να κάνουμε και τι όχι;

- Τι δεν πρέπει να κάνουμε
  - ✓ Να αλλάξουμε τα κριτήρια αξιολόγησης που χρησιμοποιούμε για να προσαρμοστούμε στα κριτήρια των ταξινομήσεων
  - ✓ Να χρησιμοποιούμε τις ταξινομήσεις ως μοναδικό εργαλείο αξιολόγησης/ποιότητας
  - ✓ Να χρησιμοποιούμε τις ταξινομήσεις και/ή τα κριτήρια ταξινομήσεων για να παίρνουμε τελικές αποφάσεις σε κρίσιμα ζητήματα
  - ✓ Να μαγειρεύουμε τα στοιχεία για να φτάσουμε σε ένα καλύτερο αποτέλεσμα
- Τι πρέπει να κάνουμε
  - ✓ Να θυμόμαστε ότι η επιλογή δεικτών είναι πάντα υποκειμενική
  - ✓ Να χρησιμοποιούμε τις ταξινομήσεις ΜΟΝΟ ως μέρος ενός συνολικού συστήματος διασφάλισης ποιότητας, αξιολόγησης και δεικτών αναφοράς
  - ✓ Να αντιλαμβανόμαστε την αξία και τη σημασία (και) άλλων εργαλείων διαφάνειας
  - ✓ Να συνδέουμε την αξιολογητική διαδικασία με το όραμα, την αποστολή και τις προτεραιότητες του ιδρύματός μας
  - ✓ Να εκπαιδεύσουμε τους ανθρώπους που ασχολούνται με την αξιολόγηση στην κατανόηση των ορίων των ταξινομήσεων

Μικρή υπενθύμιση⁽¹⁾

- Να θυμηθούμε ότι η ποιότητα ορίζεται κατά ποικίλους τρόπους οι οποίοι είναι όλοι επιστημονικά αποδεκτοί. Οι πιο γνωστοί:
  - ✓ Quality as excellence
  - ✓ Quality as perfection or consistency (η λογική του ISO)
  - ✓ Quality as fitness for/of purpose
  - ✓ Quality as value for money
  - ✓ Quality as transformation

Μικρή υπενθύμιση(2)

- Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΧΑΕ) λειτουργεί στη βάση της ποιότητας ως fitness for purpose
- Ο Ευρωπαϊκός Χώρος Έρευνας λειτουργεί στη βάση της ποιότητας ως excellence
- Η απόκλιση αυτή είναι πηγή συνεχούς έντασης
- Η κατανόησή της δεν μπορεί να γίνει παρά μέσω πολιτικών διαφορετικών επιλογών
  - Η κατανόηση της αιτίας σημαντική!
- Η Ελλάδα είναι μέλος του ΕΧΑΕ και της ΕΕ...

Και τώρα τί;

- Οι ταξινομήσεις είτε μας αρέσουν είτε όχι:
  - ✓ είναι εδώ και θα παραμείνουν
  - ✓ επιδρούν πάνω στον εξωτερικό και εσωτερικό περιβάλλον των ιδρυμάτων
  - ✓ άρα επιδρούν πάνω στη ζωή μας!
- Η συζήτηση για την ποιότητα, είτε το θέλουμε είτε όχι, έχει (και) πολιτικές διαστάσεις
  - ✓ μείζονα επιλογή: ποιότητα του συστήματος (ανώτατη εκπαίδευσης) ή του ιδρύματος;
    - μεταπλάθεται σε: ταξινόμηση των συστημάτων ή των ιδρυμάτων;
      - ❖ το διακύβευμα: μας ενδιαφέρει η ποιότητα στο σύνολο του συστήματος ή μας ενδιαφέρει να φτιάξουμε (εθνικούς) πρωταθλητές;
        - ως εκ τούτου, προτάσσουμε τη λογική της ελίτ ή τη λογική της συστημικής συνεχώς βελτιούμενης ισοτιμίας;
          - Τελικά: ο πρώτος (νικητής) παίρνει τα πάντα; Και οι υπόλοιποι, τί;
            - Όμως, στη ζωή δεν μπορείς να διαχωρίσεις απόλυτα το αυγό από την κότα ή την κότα από το αυγό!

Ζήτημα επιλογής

- Διαπίστωση:
  - ✓ Το πολιτικό προσωπικό της χώρας και τα ΜΜΕ έλκονται και διαχέουν τις ταξινομήσεις 1ης γενιάς
- Σχόλια:
  - ✓ Οι ταξινομήσεις 3^{ης} γενιάς εμπειριέχουν περισσότερη νοημοσύνη και προσεγγίζουν καλύτερα την περιπλοκότητα του πανεπιστημιακού θεσμού αλλά είναι λιγότερο διαδεδομένες (ως περισσότερο πολύπλοκες)
  - ✓ Η Ελλάδα και τα ελληνικά πανεπιστήμια αποτελούν μέρος της ΕΕ και του ΕΧΑΕ
  - ✓ Η ΕΕ χρηματοδότησε και προωθεί τη δική της ταξινόμηση, τη U-Multirank
- Συνεπώς:
  - ✓ Αν έπρεπε να επιλέξω μια ταξινόμηση θα ήταν εκείνη της U-Multirank

U-Mutirank

- <https://www.umultirank.org>
  - <https://www.umultirank.org/study-in/greece/>
  - <https://www.umultirank.org/study-at/university-of-crete-rankings/>
  -
-

Αν ήμουν η διοίκηση ενός πανεπιστημίου...

- Θα δούλευα πάνω στους δείκτες τους U-Multirank
- Στόχος: η βελτίωση τους ή το «γέμισμα του κύκλου» (συστημική προσέγγιση ή προσέγγιση ισόρροπης ανάπτυξης του πανεπιστημίου ως ενιαίο όλον)
- Παράλληλα, θα επέλεγα 2-3 δείκτες που θα προσπαθούσα να φτάσουν στο απόλυτο («αριστεία»)
- Αν κάτι μας έμαθε του U-Multirank είναι ότι η πλειονότητα των πανεπιστημίων πετυχαίνει σε κάποιους δείκτες την «αριστεία»...
- Και ένα τελευταίο!
  - ✓ Το μέλλον φαίνεται να είναι τα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια
    - Όσα ελληνικά πανεπιστήμια δεν ενταχθούν σε κάποια σύμπραξη ως το 2030 κινδυνεύουν να θεωρηθούν –ντε φάκτο- τοπικής εμβέλειας ιδρύματα....

Ευχαριστώ για την
προσοχή σας

Γιώργος Σταμέλος
Πανεπιστήμιο Πατρών

